

91. møde.

Fredag den 22. april kl. 13.

Den første sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændringer af lov om friskoler, om hjemmeundervisning samt om efterlønskassen for friskoler og efterskoler.

(Første behandling findes i tidenden sp. 3045, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 931).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

K. B. Andersen: Som det vel kunne ventes, er det uden mange og store ændringsforslag, det udvalg, der har arbejdet med lovforslaget om ændringer i friskoleloven, vender tilbage her ved anden behandling. Der er tale om ændringer på to områder: dels nogle ændringer, der vedrører skolernes opbygning, dels nogle ændringer af økonomisk karakter.

Den første drejer sig om at give en friskole mulighed for at henvise sine elever til undervisning i en anden friskoles 7. klasse. Ifølge friskoleloven skal friskolerne undervise deres elever gennem hele den undervisningspligtige alder og skal samtidig give en undervisning, der står mål med kravene i folkeskolen. De krav, den nye skolelov stiller med hensyn til undervisning i 7. klasse, er jo betydelig større end den gamle skolelovs, og det kunne måske volde besvær for nogle mindre friskoler at klare denne undervisning, hvis ikke de kunne gå i samarbejde på den måde, som ændringsforslaget åbner mulighed for. Der vil også inden for folkeskolen finde et samarbejde sted på dette klassetrin. Hvor meget det

vil blive benyttet i praksis, er ikke godt at sige, men det er i alt fald rigtigt, at muligheden nu er der.

Ændringerne af økonomisk karakter er for det første indførelse af et 80 pct.s loft for tilskud til de private friskoler. Ifølge det oprindelige forslag måtte statstilskuddet til de ikke-selvejende skoler ikke overstige et beløb svarende til skolernes driftsudgifter med fradrag af andre indtægter end statstilskud. Det ville med andre ord sige, at det ikke ville være muligt at forbedre en sådan skoles økonomi, f. eks. med henblik på kommende byggeri o. lign., idet en forhøjelse af skolepengene blot ville medføre en tilsvarende nedgang i statstilskuddet. Omvendt ville i en række tilfælde en nedsettelse af i øvrigt rimelige skolepenge kunne gennemføres blot med det formål at opnå større statstilskud. Det var ikke noget særlig sundt system i forbindelse med statstilskud til private institutioner, og derfor er der grund til tilfredshed med ministerens ændringsforslag. Denne tilfredshed må også deles af de pågældende skoler, da der er rettet henvendelse til ministeren både fra Dansk Friskoleforening, fra De private Realskolars Bestyrerforening og fra De private Gymnasieskolars Rektorforening om en ændring af denne karakter.

Den anden ændring af økonomisk karakter er en forhøjelse af ministerens rådighedssum til de skoler, der måtte blive ringere stillet efter den nye skoleordning, og samtidig en udvidelse af åremålet for overgangsperioden fra 2 til 5 år.

Jeg kan i forbindelse med de økonomiske betragtninger ikke tilbageholde en lille bemærkning på linje med tidligere om, at det ville være rigtigt at få fremskaffet nok så gode muligheder som dem, vi har i øjeblikket, for et virkeligt overblik over den samlede økonomiske stilling for de forskellige privatskoler, som der nu er gennemført reformer for i fjor og i år. Det gælder både overblik inden for samme skole, når den hører under forskellige love, og sammenligning mellem skolerne indbyrdes. Den stykkevise behandling, vi har haft og har måttet have i folketinget, er ikke så vel egnet til at give et sådant overblik, som den kunne være. Der har tidligere i et ministerielt udvalg været behandlet spørgsmål af denne karakter, og man burde nok efter de forskellige

[K. B. Andersen.]

revisioner, vi har medvirket til, tage dette arbejde op igen.

Ved lovforslagets første behandling berørte jeg spørgsmålet om karakteren af de private realskolels hovedskoleklasser, klasser, der nu får deres tilskud efter denne lovgivnings bestemmelser, og ministeren gav klart udtryk for, at disse klasser ikke blot måtte være forberedelsesklasser til realskolen. Når jeg vender tilbage til dette spørgsmål nu, er det, fordi et spørgsmål til ministeren under udvalgsarbejdet, foranlediget af en annonce fra en privat skole, der reklamerede med undervisning fra 1. til 7. klasse med vægt på den boglige linje, medførte et svar fra ministeren, gående ud på, at en sådan praksis ville kunne medføre, at ministeriet tog under overvejelse at lade friskoletilskuddet bortfalde. Jeg takker ministeren for dette svar, der intet manglede i klarhed. Jeg har, efter at jeg i udvalget havde modtaget ministerens svar, hørt om et andet lignende eksempel ude i landet. Der er åbenbart grund til at være opmærksom på dette punkt, og jeg er tryk ved at vide, at ministeren også vil være det.

Med disse bemærkninger skal jeg på mit partis vegne indstille de nævnte ændringsforslag og lovforslaget, således ændret, til vedtagelse.

Kr. Juul: Når den nye tilskudsordning for friskolerne gennemføres, betyder det nok en forbedring af skolernes økonomi, en forbedring, som også var temmelig hårdt tiltrængt, ikke mindst for de små skoler ude i landdistrikterne. Om det nu er den rigtige form, der er fundet, kan måske være tvivlsomt. Af henvendelser, som udvalget har modtaget, fremgår, at i hvert fald enkelte skoler vil få en ringere stilling end før. Om det rådighedsbeløb, der vil blive stillet til ministerens fri disposition, vil kunne klare de vanskeligheder, der vil opstå, får vi så at se. Det ligger jo sådan, at både friskolerne og de private eksamensskoler har tiltrådt ministerens oprindelige forslag. Jeg vil dog mene, at skolerne bør sende ministeren og udvalget en venlig tanke, fordi forslaget til en ny § 8 blev ændret, hvad stk. 3 angår.

Jeg kan på mit partis vegne anbefale samtlige ændringsforslag, men må som min

opfattelse anføre, at det næppe bliver det sidste ord i denne sag. Der er jo nu en fast enighed i folketinget om, at de frie skoler skal have rimelige arbejdsvilkår, og det må betyde, at der også i fremtiden vil være vilje til at afhjælpe de vanskeligheder, der måtte opstå, uden at man derfor opgiver den sunde og rimelige tanke, det sunde og rimelige princip, at de frie skoler må bære en part af de økonomiske byrder ved oprettholdelsen af denne skoleform.

I det lovforslag, der nu foreligger, er der jo den nydannelse i forhold til tidligere, at reglen om 80 pct.s loftet kun gælder for skoler, der ikke er selvejende institutioner. Nu vil det forhold vel næppe få nogen videre praktisk betydning, men jeg ville egentlig have foretrukket, at man havde stillet samtlige skoler ens over for loven. Om så denne grænse, de 80 pct., er rigtig, eller om tallet eventuelt kunne have været højere, er en sag, der hører fremtiden til.

Vi kan jo ikke gennemføre en lovgivning, der forbedrer kårene for de frie skoler her i landet, altså også for de tyske privatskoler i Sønderjylland, uden at tænke på vilkårene for de danske skoler i Sydslesvig. Jeg må måske rette den henstilling til den højtærede undervisningsminister, at regeringen, hvor lejlighed gives, søger at opnå ligestilling mellem de danske privatskoler i Sydslesvig og de tyske privatskoler i Sønderjylland.

Ellen Strange Petersen: På den konservative gruppes vegne vil jeg gerne anbefale de stillede ændringsforslag. Vi finder det ønskeligt, at også friskolerne får muligheder for centralisering i det 7. skoleår. Vi tiltræder, at der lægges loft over statens tilskud ved 80 pct. af driftsudgifterne for skoler, der ikke er selvejende institutioner, og vi bifalder, at rådighedssummen til afbødning af vanskeligheder ved tilskudsordningen udstrækkes til 5 år i stedet for som oprindeligt foreslået 2 år. Vi havde fra konservativ side ønsket en nærmere præcisering af terminerne for den forskudsvisse udbetaling til friskolerne. En sådan angivelse er ikke kommet med i loven, men da der i udvalgets betænkning er givet udtryk for, at forskuddet skal udbetales i kvartalsvise rater, har vi erklæret os tilfredse. Vi mener, at loven

[Ellen Strange Petersen.]

vil give de private skoler gode arbejdsmuligheder, hvad vi så absolut har ønsket at medvirke til.

Jeg skal hermed på min gruppes vegne anbefale ændringsforslagene og lovforslaget til vedtagelse.

Helge Larsen: Efter den enighed, der er opnået i udvalget, og efter de bemærkninger, der allerede er fremsat, skal jeg indskrænke mig til ganske kort at anbefale ændringsforslagene og lovforslaget til vedtagelse.

Gøting: Af samme grund skal jeg kort indskrænke mig til at anbefale, at man stemmer for de stillede ændringsforslag.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Jeg takker udvalget for den opnåede enighed. Jeg er glad for, at denne lovgivning gennemføres med tilslutning fra alle partier, ikke alene på den måde, at man har affundet sig med, hvad der foreligger, men at man i princippet er enig i, at man giver de frie skoler rimelige og gode arbejdsvilkår, hvad jeg mener de får efter denne lovgivning. Loven vil også give en betydelig forenkling, ligesom den giver større frihed for de enkelte skoler til at kunne disponere. Det er rigtigt, at der kan blive tilfælde, hvor en skole bliver dårligere stillet, end den hidtil har været med hensyn til stats-tilskud, men derfor har vi også dette rådighedsbeløb, hvorved man vil kunne udligne nogle af de store forskelle, der vil kunne fremkomme.

Det ærede medlem hr. Kr. Juul henstillede til regeringen at være opmærksom på, at de private skoler i Sydslesvig fik en lignende stilling, som de private skoler — altså også de tyske mindretalsskoler — har her i Danmark. Det er rigtigt, at den sydslesvigske skoleordning hidtil har ladet en hel del tilbage at ønske i så henseende. Men der er nu efterhånden givet mange indrømmelser fra tysk side, så det nærmer sig til, at man også fra tysk side anerkender berettigelsen af, at private skoler, d. v. s. danske skoler i Sydslesvig, også får et betydeligt beløb fra staten. Men stadig har man ikke dernede vist det hensyn

over for de private skoler, som vi har vist over for de tyske mindretalsskoler her i landet, og som de har levet så frit og tilfredsstillende under, og det er vi opmærksomme på.

Jeg takker udvalget for dets arbejde og for den tilslutning, der fra alle sider er givet til lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslagene nr. 1-4, § 1, således ændret, ændringsforslag nr. 5, § 2, således ændret, og § 3

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om forlængelse af lov om indskrænkning i adgangen til at anvende pap og andre erstatningsmaterialer i skotøj.

(Første behandling findes i tidenden sp. 2999, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 923).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets tekst og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.